

die verstuivingen hebben bevorderd. Speciale aandacht verdient de aanwezigheid van enkele groepen jeneverbessen. Het is een inheemse naaldstruik waarvan de meeste exemplaren ontkiemden toen aan het intensieve gebruik van de heide als graasgronden plotseling een einde kwam.

2. Voorbij de Koeheuvels gaat de route min of meer zigzaggend door een bos met een kleine agrarische enclave, waar we langs de rand van lopen. Daarbij wordt even voorbij de enclave een aarden walletje gepasseerd. Een eindje verderop komen we terecht op een T-kruising waar links de drukke Amersfoortseweg moet worden opgezocht en overgestoken. Aan de andere kant brengt een bospad ons dan naar de markante oostelijke flank van de stuwwal waarop een groot deel van het wandelgebied is gelegen. Aldus komen we terecht bij het druppelvormige open terrein aan de smalle bovenzijde waarvan het grote 20ste-eeuwse landhuis De Hoogt staat.

3. Bij het open terrein aangekomen slaan we rechtsaf om een eindje de rand ervan te volgen. Onze route draait daarbij over een afstand van een kleine tweehonderd meter naar links. Aan het eind van de markante bocht biedt een halfverharde hoofdontsluiting van het landgoed Den Treek-Henschoten de mogelijkheid rechts het bos weer in te gaan. De hoofdontsluiting volgt grotendeels de oostelijke stuwwalflank, die ze eerst diagonaal bestijgt en later geleidelijk weer afdaald. Bij de afdaling passeren we links wat bebouwing van de buurtschap De Laagt. Direct daarna wordt op het vlakke terrein onderaan de stuwwalflank de kaarsrechte grens met de voormalige gemeente Maarn gekruist. Die grens loopt er langs een uiteraard eveneens kaarsrechte boslaan.

4. Even voorbij de vroegere gemeentegrens slaat het roodwit gemarkeerde deel van de wandelroute linksaf om min of meer zigzaggend opnieuw de oostelijke flank te gaan beklimmen. Al na zo'n 400 meter passeren we dan een heidestrook waarover we de stuwwalflank een flink eind kunnen overzien. De heidestrook is in feite een leidingstraat die in principe zo veel mogelijk vrij gehouden moet worden van opgaande begroeiing. Enkele honderden meters voorbij de leidingstraat wordt de stuwwalflank rechts van ons geleed door een dalletje.

5. Doorklimmend komen we terecht op een welving die twee passen van de stuwwal scheidt. Door de rechts van de welving gelegen pas loopt de straatweg naar Woudenberg terwijl in de andere dwarslaagte het antieke Berghuis is gelegen. Bovenop de welving herinnert de Koepel van Stoop aan een vroegere eigenaar van deze omgeving.

6. Zo'n tweehonderd meter voorbij de Koepel van Stoop komen we terecht op de kruising met de Pyramideweg. De rood-wit gemarkeerde N.S.-route blijft dan rechtdoor gaan terwijl wij linksaf slaan. Het gedeelte van de Pyramideweg dat we nu volgen maakt na enkele honderden meters successievelijk een bocht naar links en naar rechts. Bij de tweede bocht wordt de weg gekruist door een ongeveer zzw nno georiënteerd systeem van lage, maar vrij markante grindarme zandruggetjes, waarvan het overwegend glooiende oppervlak enkele afzonderlijke koppen vertoont. Waarschijnlijk hebben wij hier andermaal van doen met het type windvormingen dat tegen het eind van de laatste ijstijd ontstond en later na het wegplaggen van de stevige, vochtige bovengrond plaatselijk enige tijd door locale verstuivingen werd verminkt. De ruggetjes liggen op een stuwwalplateau dat tot ongeveer 40 meter boven N.A.P. reikt.

7. Verder doorlopend zien we bij en op de zuidoostelijke flanken van het stuwwalplateau nogmaals enkele glooiende zandheuveltjes. De plateauflank afdalend bereiken we al snel de kruising met de Nieuwe Grindweg, die ons links met een flauwe bocht naar een wat lager gelegen T-kruising brengt. Vlakbij deze kruising ligt het landhuis De Hoogt bovenaan de druppelachtige enclave open terrein, waar we eerder al een eindje onderlangs liepen.

8. Op de T-kruising wordt rechtsaf geslagen. Even verderop knikt het geopad echter weer naar links. De stuwwalflank verder afdalend komen we dan langs een voormalige garage annex chauffeurswoning van het buiten De Hoogt.

9. Onderaan de stuwwalflank buigt de weg naar links om ons naar de Amersfoortse Weg terug te brengen. Aan de overzijde van deze belangrijke verkeersverbinding leidt de weg Poortse Bos ons dan naar de omstreeks 1924 aangelegde Tuindorpweg die we tenslotte tot bij het spoorwegstation volgen.

Door onze wandeling naar de omgeving van het Berghuisje maakten wij kennis met een sterk asymmetrisch, ten dele plateauachtig stuwwalgedeelte, waarop en waarbij de wind heuveltjes bouwde en verbouwde. De geschetste geomorfologische gesteldheid herinnerde ons aan voormalige woestijnachtige condities, waarvoor eerst natuurlijke klimaatveranderingen en later de rooibouw plegende mens verantwoordelijk waren. Monumentale houtopstanden en lanen maakten ons echter duidelijk dat enkele grootgrondbezitters de afgelopen twee eeuwen op een meer verantwoorde en inspirerende wijze met het gebied zouden omgaan.

Toelichting

Onderwerp van deze brochure waren de bosgebieden van de natuurrijke Utrechtse Heuvelrug die noordwestelijk van Maarn zijn gelegen. Westelijk van de straatweg naar Amersfoort bestaat de ondergrond er voornamelijk uit (rivier)afzettingen, die in de voorlaatste ijstijd vanuit de nabije Gelderse Vallei door zich uitbreidend Scandinavisch landijs werden opgestuwd.

Als gevolg van deze glaciële expansiedrift ontstond een 34 kilometer lange, middelhoge stuwwal. Het wandelgebied occupeert de kruinen en vrij markante oostflank ervan over een lengte van bijna twee kilometer waar de stuwwal nogal asymmetrisch is.

Het zich via de Gelderse Vallei uitbreidende landijs heeft de stuwwallen niet alleen gevormd maar ook tijdelijk overdekt. Hierbij werd het oppervlak ervan étagegewijs geëgaliseerd. In het wandelgebied ontstond aldus een plateau dat tot 40 meter boven N.A.P. reikt.

Smeltwater vormde via de laagten van de stuwwal enkele valleien en kleinere dalen. In de pas tienduizend jaar achter ons liggende laatste ijstijd brachten koude winden (met sneeuwjachten) zand naar de stuwwal. Aldus ontstonden zelfs kleine heuvels en ruggetjes.

Aan de oostkant wordt de stuwwal geflankeerd door een laaggelegen terras met smeltwater- en windafzettingen waarvan het oppervlak lokaal ook kleine heuvels of ruggen vertoont.

Na de laatste ijstijd raakte het wandelgebied begroeid met bos, waarin op de stuwwal later (winter)eiken en beuken domineerden en op de armere windzanden vooral (zomer)eiken en berken groeiden.

Onder invloed van allerlei menselijke activiteiten zouden de bossen sinds de bronstijd geleidelijk plaatsmaken voor steppe- en heidevegetaties, terwijl door herhaaldelijk afplaggen kale plekken ontstonden waar de windzanden uit de laatste ijstijd gingen stuiven.

Enkele grootgrondbezitters zorgden echter al in de negentiende eeuw voor een vrijwel volledige herbebossing van het gebied. Daarbij zou er aanvankelijk vooral de grove den en later ook een aantal exotische naaldbhoutsoorten worden geplant. Tal van hoofdontsluitingen werden echter beukenlanen.

Het ontsluitingspatroon van de bossen is sinds de aanleg ervan slechts weinig veranderd. Het kenmerkt zich zowel door (lange) wijdbochtige als rechtere trajecten. Enkele wegen en paden zijn relictten van oude interlocale verbindingen.

Vooraf op de oostflank van de stuwwal worden een aantal percelen ten dele door een walletje en greppel gemarkeerd.

Verspreid in de bossen staan een aantal grote villa's en andere woningen. Onder deze is een voormalig jachthuis.

Het particulier grootgrondbezit ten noordwesten en noorden van Maarn vormt tegenwoordig het uitgestrekte landgoed Den Treek - Henschoten. Een groot deel van het wandelgebied ligt in de

zuidwesthoek ervan. Vlakbij Maarn is het als De Koeheuveld bekende geaccidenteerde heide- en stuifzandterrein echter gemeentelijk eigendom.

Dwars door de bossen van Den Treek - Henschoten loopt een leidingstraat die voornamelijk slechts met heidevegetaties is begroeid.

De oude nederzetting Maarn was tot het midden van de 19de eeuw niet meer dan een agrarische buurtschap. De uitgroei tot het huidige dorp begon nadat in 1845 de spoorlijn Utrecht-Arnhem werd geopend. Van belang voor de ontwikkeling van het dorp waren aanvankelijk vooral de afgraving van de Maarnse Berg en de activiteiten op het emplacement dat in de aldus ontstane groeve heeft gelegen. Later werd Maarn ook aantrekkelijk voor forensen. Bij de uitbreidingen van Maarn benoorden de spoorlijn verdween zowel een driehoekig stuk bos als een heideterrein.

Van de terreingesteldheid kan een vrij representatief beeld worden verkregen door het volgen van de beschreven wandelroute, die ten dele is gemarkeerd.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen.

Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger